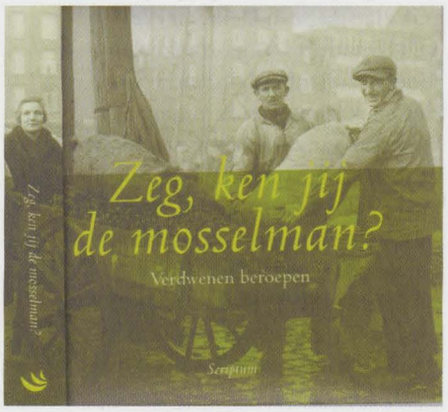
ART DE VOS, *ZEG, KEN JIJ DE MOSSELMAN? VERDWENEN BEROEPEN*
(SCRIPTUM PUBLISHERS, SCHIEDAM, 2006) 216 BLZ., PRIJS € 16,00

Scriptum Publishers heeft enkele prachtige vierkante fotoboekjes met een zachte kussenachtige omslag die zeer prettig zijn om beet te pakken, open te slaan en eens doorheen te bladeren. Zo ook *Zeg ken jij de mosselman?* met op de voorkant een foto van een kar vol mosselen en twee mosselmannen op klompen. De verkoop van de mosselen die uit Zeeland kwamen, bleek behoorlijk lucratief te zijn. In het boekje zijn foto's van beroepen opgenomen die sinds een jaar of veertig verdwenen zijn met een verklarende beschrijving. De foto's komen uit het Spaarnestad Fotoarchief in Haarlem.

Bij de foto staat een verhaaltje dat vertelt hoe het komt dat het beroep er niet meer is. Zoals dat van de turfsteker.
'Vroeger was alles beter. Althans, zolang je maar geen turfsteker was. Je stond van 's morgens vroeg tot 's avonds laat met de hand turf te steken. Rechthoekige stukken van vijf tot tien centimeter, kubieke meter na kubieke meter. De turf werd opgetast tot piramideachtige bouwwerken. De kiertjes tussen de plakjes zorgden voor ventilatie zodat de brandstof kon drogen. Eenmaal droog vatte het gemakkelijk vlam, maar het was ook zo opgebrand en gaf een boel as ...
Tussen de vroege middeleeuwen en 1980 zijn miljoenen kubieke meters veenbodem weg gegraven en verbrand. Waar vroeger onder vreselijke omstandigheden zware arbeid werd verricht, recreëren we nu op surfplassen en in natuurgebieden.'
Er zitten hele verrassende foto's tussen, zoals die van een familie die als scheepsjager de boot langs het jaagpad trekt. Tot in de twintigste eeuw werd het nog gedaan, maar met de komst van de kleine dieselmotor werd de beurtschipper minder afhankelijk van de wind.
In de Tweede Wereldoorlog was er gebrek aan brandstof en leefde het beroep weer even op.
Bij de 'lantaarnopsteker' zie je een heer bovenop een wankele ladder staan. Hij heeft een ouderwetse lantaarn opengeklapt, zodat het gasvlammetje aangestoken kan worden. Aan de huizen te zien gaat het om een grote stad, maar op straat is geen verkeer te zien. Een voorbijganger draagt een melkbusje. Als je de foto's ziet bekruipt je een gevoel van nostalgie, van goede oude tijden met weinig verkeer en waarin nog tijd voor vakwerk was. Maar de gezichten die in de lens kijken zijn ernstig en serieus, het leven was voor de vorige generaties niet gemakkelijk. Een ideaal boekje voor de boekenkast op school. Een nadeel is dat er geen inhoudsopgave is opgenomen zodat je voortdurend moet bladeren om bijvoorbeeld dat aardige plaatje van de schillenboer te zoeken.

Joke Noordstrand

FREEK VAN RIJSINGE, *HET KERSTEN-SPIEL, HET OMSTREDEN NETWERK VAN DE MASSEUR VAN HIMMLER*
(BOOM, AMSTERDAM 2006), 131 BLZ., € 17,50

Is een veelvoud aan brieven en egodocumenten een garantie dat een boek over iemand die een grote rol speelde bij de voorkoming van executies van Joden en anderen tijdens de Tweede Wereldoorlog wetenschappelijke waarde krijgt? Absoluut niet. Wel kan het een zeer interessant verhaal opleveren. Dat is ook het geval met *Het Kersten-Spiel*, waarbij je een bijzonder aardig beeld krijgt van de hoofdfiguur Felix Kersten. Maar het boek had beter een biografische documentaire genoemd kunnen worden. Volgens de auteur kreeg hij vijftien jaar geleden een stapel documenten van een antiekhandelaar waarmee het verhaal over Kersten zijn aanvang kreeg. Zes jaar nadien heeft hij contact gezocht en gevonden met de nabestaanden van Kersten, die hetzelfde landgoed, Hartzwalde, nabij Berlijn, bewoonden als hun vader. Na de oorlog kwam het in het bezit van de Oost-Duitse regering, maar na de val van het Sowjet regime kwam het wederom in handen van de familie Kersten.
De grote vraag in dit boek over de masseur van onder andere Heinrich Himmler is, of het waar is wat hij na de oorlog beweerde. Hij zou de dochter van Unilevers directeur Hendriks hebben gered van een zekere executie wegens vermeende spionage- en verzetsactiviteiten. En later tijdens de oorlog zou hij het leven hebben gered van een aantal Zweedse technici die in Warschau gevangen zat op verdenking van spionage. Eveneens claimde hij een groep van vijfendertighonderd Joden te hebben gered. Maar Himm-